

التِّجَارَةِ ”Rızkin (Kazancın) onda dokuzunun ticârettir”(İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları:5/183-184) olduğu husûsunun ifâde edilmiş bulunması düşünülürse, bu teşvîkin derecesi daha kolay anlaşılabilir. Diğer taraftan İslâm inancının dayandığı beş temel amelî esâsın hac ve zekât gibi en ehemmiyetli iki tanesi, zengin olan mümine mahsustur ki, bunlar da aynı zamanda meşrû yoldan zengin olmanın teşviki mâhiyetindedir. Hadîs-i şerîfte ifade buyurulan الْيَدُ
الْعُلْيَا
خَيْرٌ مِنَ
الْيَدِ
السُّفْلَي “Veren el alan elden üstündür.”(Buharî, Zekât: 18; Müslim, Zekât: 94,) şeklinde verici olmaya yönlendiren hüküm de, bu istikamette değerlendirilebilir. Bununla beraber mal ve serveti elde etmenin en önemli vasıtası olan ticarette إنَّ
لِكُلِّ
أمَّةٍ
فِتْنَةً،
وَإنَّ
فِتْنَةَ
أمَّتِى
الْمَالُ “Her ümmetin bir fitnesi vardır. Benim ümmetimin fitnesi de maldır.”(Tirmizî, Zühd: 26) hadîs-i şerîfi akıdan çıkarılmamalıdır. Zîrâticâretteki para kazanma ihtarâsı, nefsin zebûnu olduğu korkunç handikaplardan biridir. Muhteris kimse, bir testiye benzer; karnı dolsa da ağızı kapanmaz. Hâlbuki bir testiye deryâlar boşaltmaya kalksan, istiâbından fazla ne alabilir? Yine muhteris, bir ocak, soba veya mangal gibidir ki, ona odun ve kömür gibi yakacaklar yığıldıkça, işbâ hâline gelip sönmez; bilakis alev ve harâreti artar. Hazret-i Peygamber -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-, muhteris insanı şöyle ifade buyurur: لَوْ
كانَ بْنِ
آدَمَ
وَادِيَانِ
مِنْ مَالٍ
بْتَغى
إلَيْهِمَا
ثَالِثاً، وَ
يَمْ‘ُ
جَوْفَ ابْنِ
آدَمَ إَّ
التُّرَابُ
وَيَتُوبُ
اللّهُ عَلى
مَنْ تَابَ
“Âdemoğlunun iki dere dolusu malı olsa bir üçüncüsünü ister. Ademoğlunun içini/karnını topraktan

başka bir şey dolduramaz.” (Buhârî, Rikâk, 10; Müslim, Zekât, 116) Bu düşkünlüğü dolayısıyla insanoğlunun ticarette yaptığı hile ve düzenbazlıkların haddi hesabı yoktur. Bu yüzden nice kavimler batmıştır. Yine de bu dünyâ akıllanmayan nice gaflet yolcularıyla doludur. Sınırsız zenginlikleri dolayısıyla infak, zekat ve muhtelif hayr u hasenat ile fakir, garip, kimsesiz, dul, yetim ve muhtaçları gözetecekleri yerde onların haklarını bir vampir iştahıyla gaspedenler tarih boyu hiç eksik olmamıştır… Cenâb-ı Hakk, Kur’ân-ı Kerîm’de kiyâmete kadar gelecek ümmetlere ibret olması için Şuayb -aleyhisselâm-‘ın kavmi olan Medyen ve Eyke halklarının helâkinin, ticaret ahlâklarının son derecede bozulmuş olması sebebiyle olduğunu bildirmektedir. Onun için ticârette sahtekârlik yapılip harâm yenmesi, zayıfların ezilmesi, bir kavmin helâkine sebeb olacak kadar ağır bir cürümdür. Allâh Rasûlü -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem- buyurur: تَعِسَ عبْدُ الدِّنَارِ وَالدِّرْهَمِ وَالقطيفَةِ وَالخَمِيصَةِ ، إِنْ أُعطِيَ رضي ، وَإِنْ يُعطَ لَمْ يَرْضَ “Altın, gümüş, kumaş ve abaya kul olanlar helâk oldular. Eğer onlara istedikleri verilirse hoşnut olur, verilmemezse hoşnut olmazlar.” (Buhârî, Rikak, 10; Cihad, 70; İbn Mâce, Zühd, 8.) Hazret-i Ömer -radiyallâhu anh-, bir kimse methodildiği zaman, methodene, üç şeyi yâni: “-Hiç sen onun câmîde Kur’ân okurken başını salladığını gördün!” dedi. Adamın da: “-Evet, yâ Ömer! Benim gördüğüm öyle idi.” ifâdesi üzerine Ömer -radiyallâhu anh-: “-O zaman medihte bulunma! Zîrâ ihlâs, kulun boynunda değildir.” buyurdu. Burada Hazret-i Ömer -radiyallâhu anh-‘in verdiği ölçü, zâhire aldanmamak, kişinin filine ve beşerî münâsebetlerine göre kanâat sâhibi olmak îcâb ettiğidir. Menfaatinden imtihân verip geçer not almamış olanın tezkiyesinin tehlikesine işârettir. Görüldüğü gibi ticâret, ferdin iç dünyâsını dışarıya yansıtır. Yâni ferdin iç âleminasılsa ticareti de öyaledir. Onun için Hazret-i Peygamber -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-, bir hadîs-i şerîfinde: لا يَغُرَّنَّكَم (لَا تَنْظُرُوا) إِلَى صَلَاةِ امْرِئٍ وَلَا

صِيَامِهِ،
وَلَكِنِ
انْظُرُوا
إِلَى صِدْقِ
حَدِيثِهِ
إِذَا
حَدَّثَ،
وَإِلَى
وَرَعِهِ
 إِذَا
أَشْفَى،
وَإِلَى
أَمَانَتِهِ
إِذَا
ائْتُمِنَ “Kişinin (salt) namazını itibara alamayınız! Sadece orucunu da itibara almayınız! Konuştuğu zaman doğru söylüyor mu, nefse uyan bir günahla veya dünya nimeti ile karşı karşıya geldiğinde, vera’[1] ile hareket eder mi, kendisine bir şey emanet edildiğinde davranışı nasıl olur; siz asıl bunlara bakın.”(Kenzul-Ummal, h. No: 8436- İbn Hacer, Metâlib, II/413, No: 20608) buyurmuştur. İslâm’a göre; alıcı ve satıcı, bir mal alırken onu kasden yermemeli, satarken de değerinden üstün gösterecek ifâdeler kullanmamalıdır. Muhâtabın zaafından istifâde ederek fiyatlarında teâmülün (fiyat standardının) üzerine çıkmamalıdır. Gabn-i fâhiş’e (kandırmaya) girmemeli, karaborsa, fâizcilik, tartı ve ölçüde hîle yapmamalı, yemîn etmekten kaçınmalı, toplumun zarârına olan harâm malları alıp satmamalıdır. Ticâretin kâidelerini Hazret-i Peygamber -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem- ne güzeli koymuştur:
يَا مَعْشَرَ
التُّجَّارِ
إنَّ البيعَ
يَحضُرُهُ
اللَّغْوُ
والحَلِفُ
والكذبُ
فَشُوبُهُ
بالصَّدَقَةِ “Alış-verişte vukû bulan lüzumsuz sözler ve yemînler olur. İşe şeytan ve günâh karışır. Ticâretinizi sadaka ile karıştırınız (temizleyiniz)!”(İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 3/9.)
إنَّ
التُّجَّارَ
يُبعَثُونَ
يومَ
القيامَةِ
فجَّاراً إّ
مَن اتَّقَى
اللّهَ
وَبَرَّ

وصَدَقَ “Kiyamet günütüccarlar fâcirler (günahkârlar) olarak diriltilicekler. Ancak Allah'tan korkanlar, iyilik yapanlar ve doğruluktan ayrılmayanlar müstesna”(İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 3/9) Malının değerini bilmeyen bir satıcıya malının değerini bildirmek îcâb eder. Onun bilgisizlik, tecrübesizlik ve safliğinden istifâdeye kalkışmak, gabindir (kandırmadır).

Gönlünde Allâh korkusu ve O’nun rızasını kazanma gâyesi olanlar, bu hususta son derecede titiz ve hassas olurlar. İmâm-ı A’zam Hazretleri, kendisine satın alması için ipekli bir elbiselik getiren kadına malının fiyatını sormuştı. Kadın: “-Yüz dirhemdir, yâ İmâm!” deyince itiraz etti: “-Hayır, bu daha fazla eder…” buyurdu. Kadın şaşkınlıkla yüz dirhem artırdı. İmâm-ı A’zam yine kabul etmedi. Kadın yüz dirhem daha artırdı, sonra yüz dirhem daha.. İmâm-ı A’zam: “-Hayır, bu dörtyüz dirhemden de fazla eder.” deyince kadıncağız: “-Yâ İmâm! Siz benimle alay mı ediyorsunuz?” demekten kendini alamadı. Bunun üzerine İmâm, kadının, malın gerçek fiyatını öğrenmesi için işten anlayan birini çağırıltı. Gelen kişi, elbiseliğin fiyatını beş yüz dirhem olarak belirledi ve İmâm-ı A’zam onu bu fiyatattan satın aldı. Zîrâ o biliyordu ki, doğruluktan ayrılmak, malların ayıp ve kusurlarını saklamak, bilhassa ölçü ve tartıya dikkat etmemek, insanı çok hazîn neticelere dûçâr eder. Osmanlı toplumu da bu ahlâk içinde yoğunluğunu ve böylece cemiyet huzur ve seâdetini ehl-i küfrü dahî hayran bırakacak bir derecede temin etmiştir. Fatih’in İstanbul’u fethinden sonra iki papazın Osmanlı esnafını tedkik için dolaşırken yaşadıkları şu hâdise bu hâli ne güzel aksettirir. Papazlar, sabâhın erken sâatında bir bakkala giderek bir şeyler almak istediler. Bakkal onlara: “-Ben siftah yaptım. Siftah yapmayan komşumdan alın!” dedi. Bunun üzerine diğer bakkala gittiler. O da aynı şekilde: “-Ben siftah yaptım. Siftah yapmayan komşumdan alın!” dedi. Böylece papazlar diğer dükkana gittiler. Aldıkları cevap hep aynı oldu. Nihayet ilk bakkaldan alış-veriş yaptılar. Ecdâdımız işte böyelidine数字经济âm ve fedâkâr kılıcı bir ahlâk zemininde yetişmişlerdi. İslâm ahlâkından ibaret olan bu zeminde hep birbirini düşünmek vardır. Hele hîlekârlik, bir müslüman için ağır bir cürümdür. Bir müslüman yalan söyleyemez, aldatamaz. Aldanmak ise, bir ahmaklık alâmetidir. O da bir müslümana yakışmaz. İnsanlığa rehber peygamberler “sıdk” doğruluk ve “fetânet” akıllılık ile muttasıftırlar. Onların izinden giden bir müslüman da, akıllı ve uyanık olmağa mecbûrdur. Cenâb-ı Hakk, aldatanlara karşı aldanmamak hususunda îkâz sadedinde: وَلاَ تُؤْتُوا السُّفَهَآءَ اَمْوَالَكُُمُ الَّتِى جَعَلَ اللهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُم&#1616

18; وَقُولُوا
لَهُمْ
قَوْلاً
مَعْرُوفًا
”Allâh’ın geçiminize dayanak olarak hayatın esası kıldığı mallarınızı aklı
ermezlere vermeyin.” (Nisâ, 4/5) buyurmuştur. Aldatanlara gelince, onlar şu
hadîs-i şerîfte anlatılanlara muhatapırlar. Rasûlullah’ın
-Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-‘in:
ثَثَةٌ َ
يُكَلِّمُهُ&#16
05;ُ اللّهُ وَ
يَنْظُرُ
إلَيْهِمْ
يَوْمَ
الْقِيَامَة&#16
14; وَ
يُزَكِّيهُم&#16
18; وَلَهُمْ
عَذَابٌ
ألِيمٌ
قَالَهَا
ثَثاً،
قُلْتُ:
خَابُوا
وَخَسِرُوا
يَا رَسُولَ
اللّهِ، مَنْ
هُمْ؟ قَالَ:
الْمُسْبِلُ&#15
48;
وَالْمَنَّا&#16
06;ُ،
وَالْمُنْفِ&#16
02;ُ سِلْعَتَهُ
بِالْحَلِفِ
الْكَاذِبِ[
أخرجه الخمسة
إ
البخاري.»الم&#16
15;سْبلُ« هو
الذي يسبل
إزاره إذا مشى
تكبراً
وفخراً.»وَال&#16
18;مَنَّانُ “Üç kişi
vardır ki, kiyâmet günü Allâh onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve
onları temize çikarmayacaktır. Onlar için acı bir azap da vardır.” ifadelerini
üç defa tekrarladığıını işten Ebû Zerr -radıyallâhu anh-: “-Adları

batsın, umduklarına ermesinler ve huuml;srâna uğrasınlar, kimlerdir onlar yâ Rasûlallah!” diye sordu. Rasûlullah -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-: “Elbiselerini (kibir ve gururundan dolayı kurula kurula) suuml;rüyen, verdiğini başa kakan ve yalan yeminle malını pazarlayan!” buyurdu. (Muuml;slim, &lcirc;mân, 171) Muhterem Kardeşlerim Diğer taraftan İslâm iktisâd nizâmında iddihâr, yâni karaborsacılık yapmak için malı depolayıp pahâlanmasını beklemek de mezmûmdur. Toplumun maddî istismârıdır. Hazret-i Peygamber -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-, iddihâr yapanlara bedduâ eder. Buyurmuşlardır ki: “Malı piyasaya suuml;ren kazanmış, pahaliya satmak için bekleten ise, Allâh’ın Iânetine uğramıştır.” İslâm, ticâret ile ilgili kâidelerini, asıl onun kazanılma ve sarf edilme faâliyetlerinde gösterir: Kur’ân-ı Kerîm, iki tarafın kalb hoşnutluğu ile cereyan etmesi gereken ticârî faâliyetin dışındaki muâmeleleri, harâm saymakta ve: يَآاَيُّهَا الَّذِينَ اَمَنُوا لاَ تَأْكُلُوآ اَمْوَالَكُِ مْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ اِلاَّ اَنْ تَكُونَ تَجَاَرَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلاَ تَقْتُلُوآ اَنْفُسَكُمْ اِنَّ اللهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا “Ey îmân edenler! Karşılıklı rızâya dayanan ticâret olması hâli müstesnâ, mallarınızı, bâtıl (haksız ve harâm yollar) ile aranızda (alıp vererek) yemeyin! Ve kendinizi öldürmeyin! Allâh size karşı pek merhametlidir.” (en-Nisâ; 29) وَلاَ تَقْتُلُوآ اَنْفُسَكُمْ “Nefislerinizi öldürmeyiniz!” ifâdesi, mühim ince bir mânâ ihtivâ eder. Burada, rûhî hayâti mahvedip cehennem ehli olmaktan sakındıran bir îkâz vardır. Diğer taraftan kavga ve cinâyetlerin bir kısmının da, haksız yere mal yeme ve kazanma ihtarâsına dayandığı hakîkatine dikkat çekilir. Bu tehlikelerden korunmak ise, İslâm’ın tâyin ettiği ticâret kâideleri içinde kalmakla olur. Bilhassa faizden kaçinmak, bu hususta en önemli mes’uledir. Fâiz, risk ve gayret dâhil olmadığı için sermayenin kullanılışındaki bir istismâr tezâhürüdür. Sadece zenginin daha çok güçenmesine, muhtâcın da daha çok ezilmesine vesîle olur. Hazret-i Peygamber -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-‘in fâiz hakkında çok korkutucu hadîs-i şerîfleri vardır. Vedâ Hutbesi’nde

Allâh Rasûlü -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-: “Fâizin her çeşidi ayaklarımın altındadır!” buyurarak, her türlü fâizi harâm kılmıştır. Âyet-i kerîmeler de, bu husûsdaki ilâhî tehdîdi şöyile ifâde etmektedirler:

اَلَّذِينَ
يَاْكُلُونَ
الرِّبوَا
لاَ
يَقُومُونَ
اِلاَّ كَمَا
يَقُومُ
الَّذِى
يَتَخَبَّطُهُ
الشَّيْطَانُ مِنَ
الْمَسِّ&nbs;
ذَلِكَ
بِاَنَّهُمْ
قاَلُوآ
اِنَّمَا
الْبَيْعُ
مِثْلُ
الرِّبوَا
وَاَحَلَّ
اللهُ
الْبَيْعَ
وَحَرَّمَ
الرِّبوَا
فَمَنْ جَآءَ
هُ
مَوْعِظَةٌ
مِنْ رَبِّهِ
فَانْتَهَى
فَلَهُ مَا
سَلَفَ
وَاَمْرُهُ
اِلَى اللهِ
وَمَنْ عَادَ
فَاُولَئِكَ
اَصْحَابُ
النَّارِ
هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ “
Fâiz yiyenler, (kabirlerinden) şeytan çarpmış (kimselerin cinnet nöbetinden kalktığı) gibi kalkarlar. Bu hâl, onların: Alım-satım, tipki fâiz gibidir!” demeleri yüzündendir. Halbuki Allâh, alım-satımı helâl, fâizi harâm kılmıştır. Bundan sonra kime Rabbinden bir öğüt gelir de fâizden

vazgeçerse, geçmişte olan kendisinindir ve artık onun işi Allâh’a kalmıştır. Kim tekrâr fâize dönerse, işte onlar cehennemliktir, orada devamlı kalırlar.” يَمْحَقُ
اللهُ
الرِّبوَا
وَيُرْبِى
الصَّدَقَات&#16
16; وَاللهُ لاَ
يُحِبُّ
كُلَّ
كَفَّارٍ
اَثِيمٍ “(Fâizi harâm kılan)
Allâh, fâiz (karışan mal) i tüketir (onun bereketini giderir), sadakaları (verilmiş
malları) ise bereketlendirir. (Onlar vesîlesiyle müstakbel belâyı def eder.)
Allâh, küfürde ve günâhda lsâr eden hiç kimseyi
sevmez!..” (el-Bakara, 275-276) Bilhassa fâiz sebebiyle kahr-ı ilâhînin
tecellî edecekini bildiren şu âyetteki tehdîd çok müthiştir:
يَآاَيُّهَا
الَّذِينَ
اَمَنُوا
اتَّقُوا
اللهَ
وَذَرُوا مَا
بَقِىَ مِنَ
الرِّبوَا
اِنْ
كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ
“Ey îmân edenler! Allâh’dan korkun! Eğer gerçekten
inanıyorsanız, mevcûd fâiz alacaklarınızı terkedin!”
فَاِنْ لَمْ
تَفْعَلُوا
فَاْذَنُوا
بِحَرْبٍ
مِنَ اللهِ
وَرَسُولِهِ
وَاِنْ
تُبْتُمْ
فَلَكُمْ
رُؤُسُ
اَمْوَالِكُ&#16
05;ْ لاَ
تَظْلِمُونَ
وَلاَ
تُظْلَمُونَ
“Şâyet (fâiz hakkında söylenenleri) yapmazsanız, Allãh ve
Rasûlü tarafından (fâizcilere karşı) açilan harbden haberiniz olsun! Eğer
tevbe edip vazgeçerseniz, sermayeniz sizindir; ne haksızlık etmiş, ne de haksızlığa uğramış

olursunuz... (el-Bakara, 278-279) Kim kâinâtin Hâl’i ve kâinâtin kendisi şerefine yaratılmış olan Allâh Rasûlü -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem- ile harb eder de gâlib çikabılır? Eğer bir mü’min fâizle iştigâl ederse, ya malını veya îmânını kaybeder. Fâsıkın ise, böyle yanlış yollara gittiğinde müstehak olduğu cezâya istihkâk kesbetsin diye malı ziyâdeleşir. Yâni o yol ona kârli kilinir.

Çünkü Cenâb-ı Hakk, ihmâl etmez, imhâl eder (mühlet verir). Böyleleri, mâruz kalacakları cezâ ânına kadar bir mühlete nâil olmuş olurlar. Âyetteki ilâhî tehdîde çok dikkat etmek îcâb eder. Aksi hâlde durum çok vahimdir. Câbir radiyallâhu anh diyor ki: لَعَنَرسُولُاللّهِ # آكِلَالرِّبَاوَمُوكِلهُ[أخرجه مسلموأبو داودوالرزاد ا‘خيراهِدَيْهُ “Rasûlullah -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem- fâiz yiye, yedirene, kâtibile ve şâhitlerine lânet etti ve: “Onlar müsâvidirler... buyurdu.” (Müslim, Müsâkât, 106) Ebû Hanîfe’nin hâli ne güzeldir. O büyük imâm, fâize benzer bir durum olmasın diye alacaklısının ağacının göigesinden dahî istifâde etmemiştir. Fâiz yasağının elbette birçok sebep ve hikmetleri vardır. Bunların başında işsizliği artırması, sun’î fiyat artışına yol açması, yardımlaşma, dayanışma, sevgi, merhamet ve şefkat gibi insânî ve ahlâkî vasıfları zayıflatması, bencilliği körükleyip para ve nüfuz kazanma hırsını kamçılaması gibi hususlar gelir. Bu sebepler muvacehesinde faizi yasaklayan İslâm, buna mukâbil karz-ı hasen denilen imkân nisbetinde Allâh için borçvermeyi teşvik etmiş ve darda olan bir kimseye verilen borcu sadakadan daha eddal saymıştır. Bütün bu ahvâle rağmen namuslu iş yapan, doğru, dürüst ve güvenilir esnaf ve tüccar, sayı bakımından her zaman azınlıkta kalmaktadır. Belki de bunun için Hazret-i Peygamber -Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-, dürüst tâcirlere büyük mükâfat bildirir. Hadîs-i şerîfte buyurulur: “Doğru tâcir, kıyâmet günü Arş’in göigesindedir.” “Doğru sözü, dürüst ve güvenilir tâcir, nebîler, sıddîklar ve şehitlerle beraberdir.” (Tirmizî, Büyû, 4) Ebû Hanîfe Hazretleri, ticaretle geçinen hayli servet sahibi zengin bir kimse idi. Ancak ilimle meşgul olduğundan ticârî işlerini vekili vasıtasyyla yürütür, kendisi de yapılan ticaretin helâl dairesi içinde olup olmadığını kontrol ederdi. Bu hususta o derece hassastı ki, bir defasında ortağı Hafs bin Abdurrahman’ı kumaş satmaya göndermiş ve ona: “-Ey Hafs! Malda şu şu özürler var. Onun için bunu müşteriye söyle ve şu kadar ucuza sat!” demişti. Hafs da, mali lmâm’ın belirttiği fiyatta satmış, ancak ondaki özrü müşteriye söyemeyi unutmuştu. Durumu öğrenen Ebû Hanîfe Hazretleri,

Hafs;’a: “-Kumaşı alan müşteriyi tanıyor musun?” diye sordu.
Hafs;’in, müşteriyi tanımadığını belirtmesi üzerine İmâm, malın tamamını sadaka olarak dağıttı. Zîrâ o, her hâliyle Rasûlullâh
-Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem-‘in, Hazret-i Amr’a buyurduğu: “Ey Amr, sâlih kişi için sâlih mal ne güzeldir!” (Ahmed b. Hanbel, IV, 197, 202) hakîkatini yaşamakta ve helâl ile harâm hususunda takvâ
ölçüleriyle hareket etmektedi. Çünkü helâl ve harama dikkat, bizlere emanet edilen malın temizliği ve âhirette hesâbının verilebilmesi açisinden en zarûrî bir mecburiyettir. Helâl lokma için ticarete haram karıştırmama hususunun ehemmiyet ve bereketini merhum Mûsâ Topbaş Efendi şöyle anlıtırdı. “Müslüman olmuş erməni bir komşumuz vardi. Birgün kendisine hidâyete eriş sebebini sorduğumda şunları öyedi: “-
Acıbadem’de tarla komşum Rebî Molla’nın ticaretteki güzel ahlâkı vesilesiyle müslüman oldum. Molla Rebî, süt satarak geçimini temin eden bir zâtti. Bir akşam vakti bize geldi ve : “- Buyurun, bu süt sizin!”
dedi. Şaşırdım: “- Nasıl olur? Ben sizden süt istemedim ki!” dedim. O hassas zarif insan: “- Ben farkında olmadan hayvanlarından birinin sizin bahçeye girip otladığını gördüm. Onun için bu süt sizindir. Ayrıca o hayvanın tahavvülat devresi (yediği otların vücudundan tamamen izalesi) bitene kadar sütünü size getireceğim…” dedi. Ben: “-Lâfı mı olur komşu? Yediği ot değil mi? Helâl olsun!..” dediysem de Molla Rebî: “-Yok yok öyle olmaz! Onun sütü sizin hakkınız!..” deyip hayvanın tahavvülat devresi bitene kadar sütünü bize getirdi. İşte o mübârek insanın bu davranışını beni ziyâdesiyle etkiledi. Neticede gözümdeki gaflet perdelerini kaldırdı ve hidâyet güneşi içime doğdu. Kendi kendime: “-Böyle yüce ahlâklı bir insanın dîni, muhakkak ki en yüce bir dîndir. Böylesine zarîf, hak-şinâs, mükemmel ve tertemiz insanlar yetiştiren dînin doğruluğundan şüphe edilemez!” dedim ve kelime-i şehâdet getirip müslüman oldum.»” Bu güzelliğlerin yanında hadîs-i şerîfte buyurulan: “İnsanlara öyle bir zaman gelir ki, kişi malı helâliden mi, haramdan mı aldığına hiç aldırmas.” (Buhârî, Büyû, 7, 23) şeklindeki gafletlerin de yaşanması, ne kadar hazîn durumlardır. Oysa dînin koyduğu kâidelerin ihlâlinden doğan cezâlar, ferdî olduğu ve çoğu âhirete âid bulunduğu halde harâm mal edinmekten doğan belâ onun kazanılmasında bir dahli olmayan gelecek nesillere de şâmildir. Üstelik insanlardan bunun acısı, âhirete kalmayıp mutlaka çikar. Halk, bu nükteyi sezerek onu: “Dedesi koruk yemiş, torununun dişi kamaşmış!” şeklinde darb-ı mesel hâline getirmiştir. Haram servetten miras alanların ekseriyâ doğru yolda yürüyemediği bir gerçektir. Çünkü parada bir sırvardır; o, geldiği yoldan gider. Geldiği yol harâm olan bir mirasçiyi o mal, arkasına takarak kötü yollara sürükler. Böyle bir mal yılana benzer. Yılın nasıl çikiği delikten girerse, malın sarf mahalli de kazancın vasfına bağlıdır. Îmân ve takvâ istikametinde kullanılmayan bir malın fiska ve küfre müncer olacağı âyet-i kerîmede Mûsâ -aleyhisselâm-‘in dilinden ne güzel ifade buyurular: وَقَالَ
مُوسَى
رَبَّنَا
اِنَّكَ

اَتَيْتَ
فِرْعَوْنَ
وَمَلأَهُ
زِينَةً
وَاَمْوَالا&#16
11; فِى
الْحَيَوةِ
الدُّنْيَا
رَبَّنَا
لِيُضِلُّوا
عَنْ
سَبِيلِكَ
رَبَّنَا
اطْمِسْ
عَلَى
اَمْوَالِهِ&#16
05;ْ وَاشْدُدْ
عَلَى
قُلُوبِهِمْ
فَلاَ
يُؤْمِنُوا
حَتَّى
يَرَوُا
الْعَذَابَ
اْلاَلِيمَ
“Mûsâ: “Rabbimiz! Doğrusu sen Firavun’a ve erkânına
ziynetler ve dünyâ hayatında mallar verdin. Rabbimiz! Senin yolundan şaşırmaları
için mi? Rabbimiz! Mallarını yok et, kalblerini sık; çünkü onlar can yakıcı
azâbı görmedikçe inanmazlar…” dedi.” (Yûnus, 88) Ne
gariptir ki, kimileri, dürüst ticaret yapınca kazancın hâsil olamayacağı
yönünde temâyüller göstermektedir. Bunlar, bir gaflet laklısı,
hakîkat körlüğü ve ilâhî taksimat programını inkârdır. Bu
hataya düşenlere göre malını defalarca Allâh ve Rasûlü yolunda
sıfırlayan ve hiçbir zaman dürüst ticaretten ayrılmayan Hazret-i Ebûbekir
-radiyallâhu anh-‘ın ashabın en fakirleri arasında yer olması gerekiirdi. Ancak tarihen
de sabittir ki, o devamlı sahâbenin en zenginlerinden olmuştur. Kaç defa Allâh
ve Rasûlü için her şeyini infâk etmesine rağmen nice ilâhî
bereketlere nâiliyetle tekrar servet ve mal sahibi olmuştur. Bu itibarla bizler, malı meşrû
yollardan kazanmakla mükellefiz ve meşrû yerlere sarfetmeye de mecbûruz.
Ârif bir tüccâr, dünyâ ticâretini devâm ettirirken daha
büyük olan âhiret kazancını ihmâl etmeyecek, ebedî seâdeti
düşünüp ilâhî yoldan ayrılmayacaktır. Aşağıdaki âyet-i
kerîme, böylelerinin kalbî hayâtını ne güzeli aksettirir:
رِجَالٌ لاَ
تُلْهِيهِمْ
تِجَارَةٌ
وَلاَ بَيْعٌ
عَنْ ذِكْرِ

اللهِ
 وَاِقَامِ
 الصَّلَوةِ
 وَاِيتَاءِ
 الزَّكَوةِ
 يَخَافُونَ
 يَوْمًا
 تَتَقَلَّبُ
 فِيهِ
 الْقُلُوبُ
 وَاْلاَبْصَارُ “yle hakîkî er kişiler vardır ki) onlar, ne ticâret ne de alış-verişin, kendilerini zikrullahdan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyamadığı kimselerdir. Onlar, kalblerin ve gözlerin allak bullak olduğu bir güneden korkarlar.” (en-Nûr, 37) Bu şekilde ticâret ehli olanlar, bir başka âyet-i kerîmede buyurulan “ticâreten len- tebûr” (aslâ zarara uğramayan bir kazanç) sırrını yaşayanlar, yâni gerçek ticâretten nasîb alanlardır. Nitekim gerçek ticâreti, Allah Teâlâ şöyle ifâde buyurur: اِنَّ
 الَّذِينَ
 يَتْلُونَ
 كِتَابَ
 اللهِ
 وَاَقَامُوا
 الصَّلَوةَ
 وَاَنْفَقُوا مِمَّا
 رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا
 وَعَلاَنِيَةً يَرْجُونَ
 تِجَارَةً
 لَنْ تَبُورَ “Allâh’ın kitâbini okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine verdığımız rızıktan (Allâh için) gizli ve âşikâr sarfedenler, aslâ zarâra uğramayacak bir kazanç (ticârtten len-tebûr) umabilirler.”
 لِيُوَفِّيَهُمْ
 اُجُورَهُمْ
 وَيَزِيدَهُمْ ممِنْ
 فَضْلِهِ
 اِنَّهُ
 غَفُورٌ
 شَكُورٌ “Çünkü Allâh, onların mükâfatlarını tam öder ve lutfundan onlara fazlasını verir. Şüphesiz O, çok bağışlayan, şükrün karşılığını bol bol verendir.” (Fâtır, 29-30) Cenâb-ı Hakk, bizleri bu âyet-i kerîmelerin sırrı içinde

yaşatsın! Gümül; gümüzü ile ilâhî kitabı okuyabileceğini, mi'rsquo;râca yükselecek bir hoşû ile yapılabilen secdeleri, helâlinden kazanıp isâf etmeden harcamayı ve verdiği nîmetleri yolunda infâk etmeyi nasîb buyursun! Yâ Rabbî! Ticaret ehli kardeşlerimizi, hadîs-i şerîfte buyurulan “elinden dilinden mü’minlerin istifade ettiği” kollarından eyleyip vatan ve milletimiz için hayırlı kimseler eyle!.. Her iki cihanda da rahmet ve berekete vesile olacak amel-i sâlihlere müyesser kil! Âmîn!..
             Bu vaaz Osman Nuri Topbaş Hoca Efendinin Ocak, 2001 Sayı: 179, Sayfa: 28 Altınoluk dergisindeki makalesinden derlenerek hazırlanmıştır.

[1]“Vera’”, şüpheden dahi sakınmak demektir.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)